

درس دوازدهم: گذر سیاوش از آتش

قلمرو زبانی: معنی واژه، املا و دستور

معنی واژه:

۱- کزین کوه آتش نیابم تپیش: اضطراب ناشی از حرارت و گرما، حرارت، گرمی (خ ۹۹)

املا:

۱- در عبارت زیر، املاي درست واژه را از داخل کمانک انتخاب کنید. (ش ۹۸، د ۹۸، خ ۹۹ تجربی و ریاضی)

■ سیاوش چنین گفت که ای شهریار که دوزخ مرا زین سخن گشت (خار / خوار)

دستور:

۱- در همه بیت‌ها به جز گزینه... شیوه بلاغی دیده می شود. (خ ۹۸)

الف) همی داد مژده یکی را دگر که بخشود بر بی گنه دادگر

ب) رخ شاه کاووس پر شرم دید سخن گفتنش با پسر نرم دید**

پ) که هر چند فرزند هست ارجمند دل شاه از اندیشه یابد گزند

ت) چنین است سوگند چرخ بلند که بر بی گناهان نیاید گزند

۲- نقش دستوری واژه‌ی مشخص شده را بنویسید.

(دی ۹۸)

■ سرانجام گفت ایمن از هر دوان نگرده مرا دل، نه روشن روان مسند

۳- در بیت زیر، نقش دستوری ضمیر پیوسته «ش» را بنویسید. (خ ۹۹ تجربی و ریاضی)

«چو بشنید خسرو از آن شاد گشت روانش ز اندیشه آزاد گشت» **مضاف‌الیه**

۴- فعل «ساخت» را در دو جمله، با معنای متفاوت به کار ببرید. (خ ۹۹ انسانی)

الف) او با ناملایمات زندگی ساخت (کنار آمد/ سازش کرد). ب) در کنار آن ورزشگاه، بیمارستان بزرگی ساختند (بنا کردند).

۵- فعل «ساخت»، در مصراع «نشد تنگ‌دل، جنگ آتش بساخت»، با همین واژه در کدام گزینه کاربرد معنایی یکسانی دارد؟ (ش ۹۹)

الف) او در مراغه رصدخانه ای بزرگ ساخت. **ب) آن نامدار لشگری عظیم ساخت.**

پ) استاد موسیقی، آهنگ زیبایی ساخت. ت) او با ناملایمات زندگی ساخت.

۶- در بیت زیر، کدام واژه با واژه «شاد» متضاد است؟ **اندیشه** (ش ۹۹)

«چو بشنید خسرو از آن شاد گشت روانش ز اندیشه آزاد گشت»

۷- با توجه به ابیات زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (ش ۹۹)

«سیاوش چنین گفت کای شهریار که دوزخ مرا زین سخن گشت خوار»

پر اندیشه شد جان کاووس کی ز فرزند و سودابه نیک پی»

الف) کدام واژه در نقش منادا به کار رفته است؟ **شهریار** ب) کارکرد «را» در بیت اول چیست؟ **حرف اضافه**

پ) یک ترکیب اضافی در بیت دوم بیابید و بنویسید. **جان کاووس کی**

۸- با توجه به بیت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (دی ۹۹)

«چنان آمد اسپ و قباى سوار که گفتمی سمن داشت اندر کنار»

الف) یک حرف ربط وابسته ساز بیابید؟ **که** ترکیب «قباى سوار» وصفی است یا اضافی؟ **اضافی**

پ) کدام نقش تبعی در این بیت به کار رفته است؟ **معطوف**

قلمرو ادبی (آرایه های ادبی)

۱- کدام یک از ویژگی های حماسه در بیت‌های زیر دیده می‌شود؟ آن‌ها را از کمانک‌های مقابل انتخاب کنید. (خ ۹۸)

الف) بدان گاه سوگند پرمایه شاه چنین بود آیین و این بود راه **ملی** - قهرمانی

ب) یکی تازی ای برنشسته سیاه همی خاک نعلش برآمد به ماه **خرق عادت** - ملی

پ) چنین است سوگند چرخ بلند که بر بی‌گناهان نیاید گزند **ملی** - قهرمانی (ش ۹۹)

۲- در بیت زیر، کدام واژه کاربرد مجازی دارد؟ مفهوم آن را بنویسید. (دی ۹۸)

«سراسر همه دشت بریان شدند بر آن چهر خندان‌ش گریان شدند» **دشت: مجاز از مردم حاضر در دشت**

۳- هر یک از بیت‌های زیر، دارای کدام زمینه حماسه است؟ (خ ۹۹ انسانی)

الف) «سیاوش سیه را به تندی بتاخت نشد تنگ‌دل، جنگ آتش ساخت» **قهرمانی و پهلوانی**

ب) «بدان گاه سوگند پرمایه شاه چنین بود آیین و این بود راه» **ملی**

قلمرو فکری: معنی و مفهوم نظم و نثر، درک مطلب و تناسب معنایی

۱- چو خواهی که پید و ا کنی گفت گوی ببايد زدن سنگ را بر سبوی: اگر می خواهی حقیقت را آشکار کنی، باید دست به

آزمودن آن‌ها بزنی. (دست به آزمایش بزنی.)

(خ ۹۸)

۲- چنین است سوگند چرخ بلند که بر بی‌گناهان نیاید گزند: آسمان (سرنوشت) سوگند خورده است که به بی‌گناهان آسیبی نمی‌رسد. (دی ۹۸)

۳- کز این دو یکی گر شود نابه‌کار از آن پس که خواند مرا شهریار؟ که اگر یکی از این دو نفر (سودابه یا سیاوش) گناهکار شناخته شود، پس از آن کسی من را پادشاه نمی‌شمارد. (خ ۹۹ تجربی و ریاضی)

۴- ور ایدون که زین کار هستم گناه جهان آفرینم ندارد نگاه: اگر این چنین است که در این اتفاق من گناه کار هستم خداوند جهان آفرین، من را (از آتش) حفظ نمی‌کند. (ش ۹۹)

۵- سیاوش چنین گفت کای شهریار که دوزخ مرا زین سخن گشت خوار: سیاوش گفت ای پادشاه! تحمل دوزخ در برابر این تهمت برای من آسان تر است. (دی ۹۹)

۳- با توجه به بیت «بیامد دو صد مرد آتش فروز دمیدند گفتی شب آمد به روز»، کدام توضیح درست است؟

الف) از شعله بزرگ آتش، شب مثل روز روشن شد. (ب) از بسیاری دود، روز مثل شب تاریک شد. (خ ۹۸)

۴- در بیت «پراگنده کافور بر خویشتن / چنان چون بود رسم و ساز کفن»، منظور شاعر را از «مصراع اول» بنویسید. آماده شدن (خود را معطر ساختن) برای رویارویی با مرگ (ش ۹۸)

۵- با توجه به بیت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید. (دی ۹۸)

«یکی تازی ای برنشسته سیاه همی خاک نعلش برآمد به ماه»

الف) منظور از تازی سیاه چیست؟ اسب سیاوش (ب) مفهوم مصراع دم را بنویسید. به سرعت تاختن و گرد و خاک زیاد

۵- با توجه به بیت زیر، رفتار سرنوشت با آزادگان چگونه است؟ (خ ۹۹ تجربی و ریاضی)

■ «ضربت گردون دون آزادگان را خسته کرد کو دل آزاده ای کز تیغ او مجروح نیست»

روزگار و فلک، همه انسان‌های آزاده را مورد آسیب و رنجش قرار می‌دهد.

۶- با توجه به بیت «جهاندار، سودابه را پیش خواند همی با سیاوش به گفتن نشانند»، (خ ۹۹ تجربی و ریاضی)

الف) منظور از «جهاندار» کیست؟ کیکاووس (ب) معادل امروزی «با سیاوش به گفتن نشانند»، چیست؟ رو به رو کرد

۷- با توجه به بیت «چو بخشایش پاک یزدان بود دم آب و آتش یکسان بود»، شاعر چه عاملی را سبب تأثیر یکسان

آب و آتش می‌داند؟ لطف و بخشایش الهی (دی ۹۹)